

פיליפ לאנגסטאף גאי (Guy) ז"ל

ביום 7 בדצמבר 1952 הלך לעולמו בירושלים פיליפ לאנגסטאף גאי, אחד מחוקריה המובהקים של ארץ-ישראל, שבמשך שנות עבודתו המרובות בארץ דבק בה וביישובה ולא עזבם גם עם חיסולה של ממשלת המאנדאט שבה שירת רוב ימיו.

גאי נולד בשנת 1885 במחוז לאנארקשיר שבסקוטלנד, ונתחנך בבית-הספר שבצ'ארטרהאוז ובאוניברסיטאות של גלאזגו ואוקספורד. בימי מלחמת העולם הראשונה שירת בצבאות צרפת ובריטניה, וכתום המלחמה הוזמן להשתתף בחפירות של כרכמיש ואל-עמרנה. בשנת 1922 נתמנה מנהל מחלקת-העתיקות של ממשלת המאנדאט בארץ-ישראל ובתפקידו זה ערך את החפירה בהר הכרמל וחשף בית-קברות מתקופת-הברזל, וגם ניצח על כמה מעשי-חפירה קטנים; אף התקין סקר-עראי של השרידים הפריהיסטוריים בעמק חולה. בשנת 1925 הופקד מנהל החפירות במגידו מטעם המכון המזרחני של אוניברסיטת-שיקאגו, והוא ניצח על מפעל זה, שהוא הגדול במפעלים הארכיאולוגיים שנעשו בארץ-ישראל, עד שנת 1935. הוא ניסה לפנות את כל פני התל שכבה אחר שכבה עד לשכבה V, שהיא תקופת הברזל I, ועד בכלל. בחפירות אלו הנהיג חידוש טכני של צילום השרידים הנחשפים ממרומי האוויר במצלמה המונעת בכוח החשמל והמחוברת לכדור מעופף. בדרך זו העלה שורה שלמה של מראות מופלאים של שרידי הבניינים והקברות שבמגידו הקדומה. פרי עבודתו זו הוא ספרו המפואר "קברות מגידו", שיצא בלשון אנגלית. בשנת 1938 נתמנה גאי מנהל בית-המדרש הבריטי לארכיאולוגיה בירושלים ותיכן תוכנית לסקר ארכיאולוגי חדש של הארץ. אבל הנסיבות המדיניות היו בעוכרי המפעל, והוא נפסק לאחר שנעשתה התחלה מועטת בשפלת החוף בסמוך לתל-אביב ובנגב. תוך עבודתו באותו סקר נתן גאי את דעתו במיוחד על הסכרים הקדומים שבממפסיס (כורנוב), וחקר אותם לפרטיהם, וסוף שהגיע לכלל מסקנה, שעיקר תפקידם היה לעצור את סחף האדמה הבא מחמת השטפונות בעונת החורף.

בשנת 1939, בפרוץ מלחמת העולם השנייה, שוב נחלץ גאי לצבא הבריטי ושירת בו עד שנת 1945. הוא הגיע בשירותו לדרגת לייטנאנט-

קולונל ושימש בכמה תפקידים חשובים, והיינו כמושל בנעאזי ואסמארה וכחבר משלחת האספקה של בעלות-הברית בסוריה. משחלפה המלחמה שב גאי לשירות האזרחי ושימש תחילה במחלקת-החקלאות של ממשלת המאנדאט כמנהל החווה לגידול סוסים בעכו, ואחר-כך, בשנת 1947, שב לשירותו במחלקת-העתיקות. משחוסל המאנדאט הבריטי בשנת 1948, לא יצא גאי את הארץ עם הפקידות הבריטית אלא הוסיף לשבת בה ונתמנה מנהל אגף החפירות והסקר במחלקת-העתיקות של ממשלת ישראל, ובמשרתו זו עמד עד יום מותו. בשנות חייו האחרונות ניהל חפירות בשירות ממשלת ישראל בבית-ירח (צפון), בתל יפו, באילת השחר ועוד.

משנוסד כתב-העת "איזראאל אקספלוריישן ג'ורנאל" נצטרף גאי לוועד המערכת והשתתף בו בכתב-העת השתתפות פעילה עד יומו האחרון, שקוד בלא הרף על תקנת התוכן והצורה.

גאי היה ארכיאולוג דגול, שנצטרפו בו דקדוק מופלג בפכים קטנים ורוחב תפיסה בגופי תורה ומעשה. ולא זו בלבד אלא אופק נפשו לא נצטמצם בארכיאולוגיה כי אם הקיף תחום נרחב של עניינים וידיעה מעמיקה במקצועות ממקצועות שונים. מן הדברים שהיו קרובים ללבו ביותר — שימור הקרקע ושיפור אקלימה וחקלאותה של הארץ. מעולם לא הסיח דעתו מן השימוש של המחקר הארכיאולוגי לצורך פתרון של בעיות הכשרת הקרקע, שימור האדמה ותכנון החקלאות. בחודש מאי 1952, שעה שכבר היה חולה אנוש, הוא נלווה אל משתתפי הסימפוזיון הבינלאומי על כיבוש השממה בסירום שסיירו בממפסיס (כורנוב) והסביר להם את עניינו של האתר העתיק וסכריו.

ולכל לראש היה גאי אדם אציל-הרוח ובעל-מידות, אחיעזר ואחיסמך לכל דורשיו. כל מי שזכה לעבוד במחיצתו, לא ישכחנו לעולם.

מ. אבי-יונה